

มาตรวจแก้ต้นฉบับวรรณกรรมแปลกันเถิด (๓)

วัลยา วิวัฒน์ศร

พิมพ์ครั้งแรก มติชนสุดสัปดาห์ (บทความพิเศษ โดยวัลยา วิวัฒน์ศร) ฉบับประจำวันที่ ๑๐-๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๘ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๒๘๒

โดยทั่วไป คนแต่ละชาติออกเสียงอุทานไม่เหมือนกัน แม้อยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกันสำหรับบางชาติ คำอุทานบอกเพศของผู้อุทานด้วย การแปลคำอุทานจึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในแต่ละสถานการณ์ รวมทั้งคำนึงถึงตัวผู้อุทานด้วย

คำอุทานภาษาอังกฤษที่ใช้บ่อยมาก ๒ คำ คือ Ah กับ Oh พจนานุกรม Collins อธิบายคำ Ah ว่าเป็นคำอุทานเพื่อแสดงความพอใจ ความเจ็บปวด ความเห็นอกเห็นใจ ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับน้ำเสียงของผู้อุทาน

ส่วนคำ Oh พจนานุกรมฉบับเดียวกันอธิบายว่าเป็นคำอุทานเพื่อแสดงความประหลาดใจ และยังใช้แสดงความพอใจ ความเจ็บปวด ฯลฯ เช่นเดียวกับ Ah

มีคำอุทานอีกคำ คือ O ซึ่งใช้แสดงความหวังหรือความปรารถนาหรือใช้กล่าวนำสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่น O Love ! O God !

ภาษาไทยมีคำอุทานจำนวนมาก คำอุทานในภาษาไทยบอกเพศของผู้อุทาน บอกวัย บอกการศึกษา บอกอารมณ์ เพราะสถานการณ์ในขณะอุทาน

ดังนั้น เมื่อคนไทยอ่านหนังสือแปล แล้วเจอคำว่า ‘อา’ ‘โอ’ ‘อ้อ’ ‘ไอ้’ จึงรู้สึกรำคาญตาและไม่สบอารมณ์ เพราะการแปลโดยถ่ายเสียงคำอุทาน ทำให้ได้คำอุทานที่ขัดกับวัฒนธรรมการอุทานของผู้อ่าน ผู้อ่านจึงรู้สึกว่าผู้แปลเข้าไม่ถึงอารมณ์ตัวละคร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า ‘อา’ ว่า

คำออกเสียงท้ายคำในความรำพึงหรือวิตกกังวลกิจการ เช่น แม่อา ที่อา อย่างเดียวกับคำ เอ๊ย

คำว่า ‘โอ’ อธิบายว่า

คำออกเสียงเมื่อนึกถึงอะไรขึ้นมาได้

คำว่า ‘อ้อ’ อธิบายว่า

คำออกเสียงขึ้นต้นประโยคในคำประพันธ์ใช้ในคำรำพึงหรือพรรณนา วิงวอน อย่างเดียวกับคำ ไอ้ หรือ ไอ้ว่า

คำว่า ‘ไอ้’ อธิบายว่า

คำออกเสียงกล่าวรำพึงหรือปลอบโยน

พจนานุกรมฉบับมติชน อธิบายคำดังนี้

อา คำออกเสียงต้นหรือท้ายคำพูดในความรำพึงหรืออุทาน

อ้อ คำที่ใช้ในคำประพันธ์ในความรำพึง พรรณนา วิงวอน เช่น อ้ออรุณสวัสดิ์ (อนิรุทธ์)

ไอ คำที่เปล่งออกมาแสดงอาการจำได้หรืออาการสลดใจ

ไอ้ คำขึ้นต้นในคำประพันธ์เป็นเชิงรำพึงหรือปลอบใจ เช่น ไอ้อนิจจานะอกเอ๊ย กระไรเลยไม่ว่าที่ โศกศัลย์ (อิเหนา)

ทั้งสองฉบับให้ความหมายเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ แตกต่างเพียงเล็กน้อยในคำ ‘อา’ มติชนให้เป็นคำออกเสียงต้นคำพูด หรืออุทานด้วย

คำนี้หากใช้เป็นคำอุทานในภาษาไทย และไม่ได้เครื่องหมายตกใจเวลาเขียน อ่านแล้วจะนึกถึงอีกความหมายหนึ่งทันที คือ น้องของพ่อ เลยไม่รู้ว่าจะเรียกอา หรืออุทานกันแน่ ท่านผู้อ่านจะได้เห็นตัวอย่างต่อไปนี้

คำว่า ‘อ้อ’ กับ ‘โอ้’ ใช้ในภาษากวีของไทย คำกลอนที่คนไทยจำกัดปาก ก็เช่น *อ้อคูอโศกนี้ ศรีไสว วิไลดา* *โอ้เคราะห์ร้ายกายเราก็เท่านี้ ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย*

‘โอ้’ ยังแตกลูกเป็น ‘โอ้อ้อ’ ‘โอ้อ้อ’ ใช้ในภาษากวีเช่นกัน ดังตัวอย่าง *โอ้อ้ออนิจจาความรัก เพิ่งประจักษ์คั่ง* *สายน้ำไหล*

โอ้อ้อกระไรเลย บมิเคย ณ ก่อนกาล พอเห็นก็ซาบซ่าน ฤศิริกับหักหาย

แต่คนไทยไม่นิยมใช้ ‘อ้อ’ กับ ‘โอ้’ ในภาษาพูดและภาษาเขียนทั่วไป

หนังสือแปลที่ถ่ายเสียงคำอุทาน *Ah Oh* จึงเป็นที่รำคาญตาและสะอึดอารมณ์ผู้อ่าน

ใน “คลังคำ” ของ ดร.นวรรธน์ พันธุเมธา (สำนักพิมพ์อัมรินทร์ พ.ศ.๒๕๔๔) หมวดที่ ๒ ว่าด้วยมนุษย์กับมนุษย์ หมวดย่อย การสื่อสาร ญ ๑๒๐ ให้คำหรือกลุ่มคำที่เปล่งออกมาแสดงความรู้สึก ขอคัดมาดังนี้

อ้าว, อ้อ, เอ้อ, เอ๊ะ ใช้แสดงความประหลาดใจ

อ๊ะ ใช้แสดงความประหลาดใจแถมไม่พอใจ

อ้า ใช้แสดงความประหลาดใจ ไม่เชื่อ เช่น *อ้า* จริงหรือ

เฮอะ ใช้แสดงความไม่เชื่อ เช่น *เฮอะ* ฉันไม่มีวันเชื่อคุณหรอก

แม่เจ้าโว้ย, อุแม่เจ้า, อ้ออ้อ, เอ้อเฮอ, โอ้อโฮ, โอ้อโฮเฮะ ใช้แสดงความตื่นเต้น อัจฉริยะใจ

ฮูเร ใช้แสดงความตื่นเต้นดีใจ

เฮอ้อ ใช้แสดงความลำพองใจ เช่น *เฮอ้อ* คุณนะหรือจะสู้ผม

ยี้, อี้ ใช้แสดงความรังเกียจ เช่น *ยี้* สกปรก

ฮึ้ย ใช้แสดงความขะแยะ เช่น *ฮึ้ย* น่าเกลียดจริง ตัวมันคืดกระดุก-กระดิก

ฮิ ใช้แสดงความขุ่นเคือง เช่น *ฮิ* ฉันไม่ยอมหรอก

เฮ ใช้แสดงความขัดใจ เช่น *เฮ* ถ้าอย่างนั้นจะใช้ได้หรือ; *เฮ* ชูตวาด เช่น *แกจะไปหรือไม่ไปเฮ*

อ้อ ใช้แสดงความรำคาญ ไม่พอใจ เช่น *อ้อ* ย่ามายุ่งกับฉันนะ

ปัดโบ้, ปู้อ้, อี้้อ้ ใช้แสดงความขัดเคืองที่ไม่ได้ตั้งใจ เช่น *ปัดโบ้* แค่นี้ก็ทำไม่ได้

ชะช้ำ, ชัดช้ำ, ชิชะ, หน้อย, หน้อยแน่ ใช้แสดงความไม่พอใจ เช่น *ชะช้ำ* แกกล้าทำข้าเขี้ยวหรือ

บ๊ะ, อุบ๊ะ, อุวะ ใช้แสดงความฉุน โกรธ เช่น *อุบ๊ะ* ไม่เชื่อกันบ้างเลย

ฮืม ใช้แสดงความโกรธ เช่น *ฮืม* ไม่ถึงที่เราบ้างก็แล้วไป

โถ, โธ้, พิโธ้, พุทโธ้ พุทถ้ง, อนิจจา, อพิโธ, อพิโธ้, อพิโธ้พิถ้ง ใช้แสดงความสงสาร เช่น *โถ* นำสงสาร

เข้อ, เขอะ ใช้แสดงความดูหมิ่น

ว่า ใช้แสดงความผิดหวัง

ตายจริง, ต้ายตาย, ้วย, อ้อย, อ้อยตาย, อ้อยต้ายตาย, โอ้ยโย้, โอ้ย ใช้แสดงความตกใจ

เฮอ ใช้แสดงความโล่งอก เช่น *เฮอ* เสร็จเสียที

เฮ้อ ใช้แสดงความเบื่อหน่าย เช่น *เฮ้อ* ไม่จบเรื่องสักที

อ้อย, อูย, โอ้ย ใช้แสดงความเจ็บปวด เช่น *โอ้ย* ปล่อยนะ

เอ, เอ้ ใช้แสดงความไม่แน่ใจ เช่น *เอ* ใจหรือเปล่าก็ไม่รู้

ในบัญชีคำที่คัดมาข้างต้น ซึ่งเป็นคำอุทาน มีคำซึ่งมีที่มาจากพุทธศาสนา คือ พุทโธ พุทธัง และอนิจจา ผู้แปลพึงเลี่ยงหากตัวละครในหนังสือแปลไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ แต่ผู้แปลใช้คำที่กร่อนจากคำดังกล่าวได้ คงที่ “คลังคำ” ให้มา คือ โธ, พิโธ, อพิโธ, อพิโธ, อพิโธพิถัง ส่วน ‘อนิจจา’ ก็กร่อนลงเหลือ ‘นิจจา’ แล้วเสริมสร้อยคำ เป็น ‘นิจจาเอ๊ย’ เพื่อให้เสียงลงตัว

ในบัญชีคำข้างต้นนี้ ผู้อ่านคงเห็นแล้วว่า มีคำอุทานเฉพาะเพศ เช่น คำใช้แสดงความตกใจ หกคำแรก (ตายจริง, ตายตาย, ้วย, อ้วย, อ้วยตาย, อ้วยต้ายตาย) เป็นคำอุทานของผู้หญิง ส่วนสองคำสุดท้าย (โอ๊ยโย้, โอ๊ะ) เป็นคำอุทานของผู้ชาย ซึ่งอาจจะเพิ่มคำ ‘เอ๊ย’ อีกด้วยได้

คำใช้แสดงความรังเกียจ ผู้หญิงมักอุทานว่า ‘อี’ ‘อี’ ส่วนผู้ชาย อุทาน ‘ฮือ’

คำใช้แสดงความตื่นเต้น อัศจรรย์ใจ ผู้ชายอุทาน ‘แม่เจ้าโว้ย’ ‘อูแม่เจ้า’ ผู้หญิงคงไม่อุทานสองคำนี้ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า ภาษาไทยมีคำแสดงความรู้สึกใช้อุทานจำนวนมาก ผู้แปลเพียงแต่เลือกมาใช้ให้ตรงสถานการณ์และตรงสถานภาพของตัวละครผู้อยู่ในสถานการณ์ ผู้อ่านก็จะสบอารมณ์แล้ว

ต่อไปเป็นตัวอย่างการถ่ายเสียง Ah, Oh จากหนังสือแปล สำหรับพิจารณาตรวจแก้

๑. “สวัสดีครับ” ปีเตอร์ทัก
“อ้อ ไซ่แล้ว” ชายคนนั้นตอบ “ไซ่ ไซ่ ฉันเคยเห็นเธอมาก่อน”
๒. “หนูทำแก้วแตกไซ่ใหม่”
“โอ้ ไซ่ครับ”
๓. “เมื่อสองสามวันก่อน คุณมันใจกว่านี้”
“อา ตอนนั้นผมยังไม่ได้เห็นเขาลงมือ”
๔. “อา” เธอร้องด้วยความอยากรู้ อยากเห็นอย่างรุนแรงตามวิสัยผู้หญิง “ดิฉันอยากจะเห็นเขา ถูกจับ”
๕. “มันจะไม่อยู่ในละแวกใกล้เคียงนั้นด้วย”
“โอ้ โอ้” แล้วมันจะไปหลบอยู่ที่ไหนเล่า”
๖. “ไม่พอหรอก เพราะฉันตกลงใจแล้วว่า จะไม่ไปปรากฏตัวต่อศาลในวันพิจารณาคดีของฉัน”
“โอ ให้ตายเถอะ”

ฉบับหน้าจะเฉลยตัวอย่างตรวจแก้ เชิญฝึกตรวจแก้กันไปพลางๆ ก่อน